

УБИЙСТВОТО НА СУЛТАНА

Книгата е издадена с подкрепата на TEDA към
Министерството на културата и туризма на
Република Турция.

SULTANI ÖLDÜRMEK

© 2012, Ahmet Ümit

© Kalem Literary Agency

© Елен Кирчева, *превод от турски*

© Фиделия Косева, *дизайн на корица*

София • 2017

Сиела Норма АД

ISBN: 978-954-28-2248-6

Ахмед Юмит

Убийството на султана

Превод от турски:

Елен Курчева

 ciela

След всеки ден идва вечер, драги ми!
АХМЕД ЮМИТ

*В памет на преподавателя ми по литература Мехмет
Саваш Ислям, убит от тъмните сили през 1978 година в Га-
зиантеп...*

*„Изключителната любов обикновено означава пропиян
живот.“*

1

„Жената, която ме напусна преди двайсет и една години“

Когато някой ви обвини в извършване на престъпление, можете да откриете доказателства, да посочите свидетели, да се опитате да докажете, че това е клевета, но какво бихте сторили, ако обвинявахте себе си?

Това странно приключение започна след онзи снежен следобед в дома ми в Бахарие* с настойчив телефонен звън.

Още като чух първата сричка от „Здравей, Мющак“, познах гласа ѝ: беше Нюзхет. Жената, която ме напусна преди двайсет и една години. Голямата ми любов, владетелката на сърцето и живота ми, която, ако не броим онова прощално писмо на раздяла, с години не ми написа нито ред, не вдигна телефона нито веднъж, не позвъни на вратата ми и ѝ се досвидя дори един сух поздрав... А сега, сякаш нищо не се е случило, казва по жицата „Здравей, Мющак“. Отгоре на всичко с преливащ от радост глас; никакъв свян, никакво притеснение, никакво съжаление...

Но трябва да призная, че повече се изненадах от себе си, отколкото от нейната наглост. Не, не от това, че я познах, чувайки гласа ѝ след толкова години, това беше съвсем нормално; защото след раздялата паметта ми не беше заличила вечно авторитетния ѝ, леко дрезгав глас, нито слабото продълговато лице, големите сини очи и подигравателно присвити устни. Странното беше, че когато най-неочаквано ме потърси онази, която не забравих нито за миг толкова години, какво ти забравяне, чието съществуване нейде далеч превърнах в смисъл на живота си, в

---

* Квартал в Истанбул. – Б. пр.

непоклатим идеал и символ на безупречна кралица, спомени-те за която пазех свещено, съживявайки ги ден след ден, това изобщо не ме развълнува. А през всички тези безкрайни дни в продължение на двайсет и една години все съм мечтал за този миг. Отпуснат в жълто-кафявото кресло под портрета с рози на султан Мехмед Завоевателя, изработен от зографа Синан, който не свалих от стената след подаряването за трийсет и петия ми рожден ден, втренчен в телефона, часове наред я чаках да се обади от Чикаго. Даже през някои дни под влиянието на безсъние и алкохол ми се счуваше телефонен звън и нейният заглушен от мъка глас след вдигане на слушалката: „Сбърках Мющак, тук не намерих каквото търсех. Ела да ме вземеш.“ И странно, когато тази лелеяна с години мечта се сбъдна, не изпитах нито вълнение, нито щастие, нито радост. Сякаш се обаждаше обикновен приятел, с когото сме се видели вчера.

– Здравей, Нюзхет.

Тя поде възторжено за разлика от моя бездушен, безцветен, неблагоприятен тон:

– Как си? Как позна гласа ми след толкова години?

Мина ми през ум да отговоря: „Някои неща никога не се забравят“, но не биваше да разбере колко важна е за мен.

– Защото гласът ти не се е променил – отговорих равно. – Все още е млад.

Толкова беше сигурна във влиянието си над мен, че не усети фалша. Волно се изсмя от другия край на жицата.

– Млад ли? За Бога, Мющак, започнах шейсетте. Каква ти младост!

Говореше турски с металически оттенък заради американския акцент, но с „каква ти младост“ флиртуваше. Това ме смути и реших да бъда жесток.

– Права си, остаряхме, но казват, че гласът остарява по-бавно от тялото. Гласовете дори на спаружените старци се износвали по-късно...

Хвърлената стрела улучи целта и радостта ѝ помръкна.

– Както и да е... Кажете ми как си? Четете за успехите ти.

Подиграваше ли ми се тази жена? Успехите ми! Аз нямах успехи. Тя имаше. И не само в Турция, а и в целия свят, като се кажеше Класическа османска епоха, нейното име веднага се открояваше. Всички престижни университети от Америка до Китай се надпреварваха да я канят. Четях изказванията и разработките ѝ, наистина бяха впечатляващи. Опитваше се да тълкува османската история по друг начин...

Любимият и на двама ни професор Тахир Хакъ Бентли винаги възразяваше: „Коментарите ѝ не отговарят на действителността. Възприема събитията по западен маниер. Да не стана ориенталист момичето, като отиде в Чикаго, а?“

Въпреки че критиката към Нюзхет ми допаднаше, не бях съгласен с Тахир Хакъ по този въпрос. Всеки историк си има мнение. Докато някои от нас възприемат събитията по западен образец, други го правят по източен. Може би беше възможен обективен, независим възглед, но все пак пълното отърсване от влиянието на различните дисциплини не беше възможно. Че какво друго е историята освен дебати и коментари на видни личности и събития, замъглени с времето, загубили актуалността си и в повечето случаи без никакъв писмен документ? Дори да не бях напълно съгласен с възгледа, че историята е онова, което пишат историците, тази наука не се ли създаваше от хора с различни възгледи, с напълно противоположни мнения, които не се свеняха в удобен момент да се обвинят взаимно в тесногърдие, невежество и шовинизъм? Не, заради това не се ядосвах на Нюзхет – а се спореше и дали е ориенталист. Ако трябваше да се ядосвам някому, това беше Тахир Хакъ. Защото той издейства на любимата ми стипендия в Чикагския университет. Е, не по своя воля, а с нестихващата настойчивост на нашата колежка. Естествено, за тази настойчивост Тахир Хакъ щеше да ми разкаже много по-късно... Молила го стотици пъти, без да ми каже. Е, усилията ѝ дадоха резултат. Дори сега скъпят ни преподавател да я обвинява в ориенталщина, Нюзхет вече е най-известният учен сред нас. И няма да крия, че успехът ѝ се дължеше на раздялата с мен и поемането по нов път.

Що се отнася до мен, си стоях на същото място като антикварен часовник, чийто притежател е забравил да го навие. Да, продължих академичната си кариера; пишех монографии, публикувах статии, пишех книги. Да, получих покани от няколко, макар и не много популярни, чужди университета, направих кариера, накрая станах и професор. Да, животът продължи, имах любовници, дори за малко да се ожена за една, но всичко беше от ден до пладне. Всъщност си останах в деня, когато Нюзхет ме напусна и замина, там, където отиде, в момента, когато си тръгна. Нещастен, отчаян, гневен...

Да, гневен; няма да крия, двацет и една години подхранвах увлечението си по нея повече с омраза, отколкото с любов. Двацет и една години ли казах, не, двацет и една години, осем месеца и три дни... Годишите минаха в мисли за нея. И не само за хубавите мигове, но и за несправедливостта, измяната, униженията... Спомени, изпълнени повече със страдание и болка... Понякога, мислейки за нея, се вцепенявах от омраза, ярост и злост. Представях си как забивам ли забивам в крехкото ѝ тяло онзи сребърен нож за писма с туграта* на султан Мехмед Завоевателя на дръжката, който винаги стоеше на бюрото ми... После се засрамах от необузданата си омраза и веднага изхвърлях тези мисли от ума си. Е, поне се опитвах да ги изхвърля. Исках да изтрия от паметта си всички спомени за невярната си любима, образа, гласа, миризмата и всичко останало и проклинах гимназиалния си професор, който ме насочи към историята, и първия час в университета, където се запознахме. После се успокоявах, осъзнавайки несправедливостта си към професора, себе си и университета и проумявах, че трябва не да се ядосвам, а да изхвърля от живота си призрака на Нюзхет. Не би трябвало да е толкова трудно. Обаче всяко усилие завършваше с неуспех, смятаните за забравени спомени се завръщаха по-силни от преди, мислените за потиснати чувства набъбваха в душата ми по-буйно от преди. Жалко, но изобщо не можах да

---

* Печат, монограм на султана. – Б. пр.

изкореня дълбоко впилото се в мен нейно присъствие.

Ето защо липсата на каквото и да било вълнение, когато чух гласа ѝ по телефона, беше толкова изненадваща. Може би я бях забравил, без да усетя, може би беше заблуда това опиянение, което толкова години смятах за любов, а може би тази влудяваща страст беше единствено професионална ревност. Огромна завист към успеха на разумната инициатива на предпочелата при първа възможност чужбина пред мен моя любима... Докато Нюзхет чакаше от другата страна на линията, аз се паникьосах от връхлетелите ме мисли. Не исках това, което все още и сам не успях да анализирам, да се усети от напусналата ме жена. Предпочетох да сподавя неразбираемите чувства и незрели мисли и да отговоря „не“, влизайки в ролята на широко скроен стар приятел.

– Не, ти си успялата, Нюзхет. Ти си ученият, аплодиран в цял свят – прозвуча малко приповдигнато, но тонът ми продължаваше да е убедителен. – Аз само се опитах да продължа академичната си кариера.

– Изобщо не си се променил – отговори сериозно. – Още си все така несправедлив към себе си. Прочетох изследването ти върху „Указ за братоубийство“ на Завоевателя. Великолепна разработка според мен...

Защо да лъжа, похвалата ми се понрави, но тъй като не знаех накъде ще се насочи разговорът, взех да скромнича:

– Не го смятам за толкова съществено. Трябваше да напиша рецензия – направих го – реших да сменя темата. – А ти откъде звъниш? От Чикаго ли?

– Какво ти Чикаго, бе, от Шишли*, в Шишли съм!

Ето сега се шашнах.

– В Истанбул ли си? Кога дойдохте?

– Нека те коригирам, миличък, не сме дошли, а дойдох. Тоест сама съм...

– А съпругът ти?

---

* Квартал на Истанбул. – Б. пр.

Още недовършил, забелязах грешката си, откъде знаех, че е омъжена, показах, че, макар и отдалеч, се интересувам от нея. Но тя не се впечатли, приемаше като нещо напълно естествено да се интересувам от живота ѝ.

– Джери ли? Това приключи, скъпи... Разделихме се... – гласът ѝ не прозвуча развълнувано. – Не потръгна. Не се справихме...

Кой знае защо се почувствах близък с Джери, когото никога не бях виждал; трогателна симпатия между двама изоставени.

– Съжалявам.

Отговори откровено както винаги:

– Не съжалявай, миличък. Този брак беше грешка. Разликата в културите имала значение... Толкова години живяхме заедно, а горкичкият дори не се научи да пие ракия. Както и да е... А ти? Не се ли ожени?

За пръв път от вдигането на телефона нещо трепна в мен; незнайно откъде появила се вълничка в мъртво море... Но не можех да позволя на тази злощастна тръпка да ме завладее.

– Не се ожених... – отсякох. – Не пожелах...

– И сигурно добре си направил... – веднага отговори тя. – Бракът не е за хора като нас... – дали ми се стори, или гласът ѝ наистина потрепери? – Както и да е... Какво ще правиш тази вечер?

Ха де, това пък откъде изскочи? Да не би да искаше да се срещнем още тази вечер? Една по-силна от предишната вълна се разплиска в мен... Лека тръпка някъде дълбоко... Но няха намерение да се предавам.

– Защо питаш? – подхванах.

Веднага изплю камъчето:

– Ела у нас... Искам да поговорим. Много е важно...

Ето такава си беше Нюзхет. Важни бяха само нейните искания и чувства... Години няма да ме потърсиш, да се поинтересуваш и после хоп! – шом ти скимне, вдигаш телефона и викаш ела къщи довечера. Каква наглост само! Трябваше да откажа на момента. Да разбере, че не съм послушното кученце, което

ше се втурне, щом го повика. И аз си имам гордост, чест и достойнство. Дошло е време да ѝ покажа, че не може повече да се държи така. Дошло, че и отминало даже. Но всъщност бездруго ленивият ми език съвсем се сковаваше, станеше ли дума за Нюзхет. И не само езикът, но и умът ми! Вече беше започнал да си вади безсмислени заключения от тази неочаквана покана и да трупа лъжливи надежди.

Какво ли означаваше тази покана вкъщи тъкмо като говорехме за бракове? Какво имаше предвид тази жена? Да не намекваше, че можем да започнем отначало? Може би щеше да се извини за постъпката си? Да каже, че след всичко преживяно истинската любов е само помежду ни, да помоли за още един шанс... Възможно ли беше?

Всъщност не биваше да се подлъгвам по тези лековерни мисли. И то въпреки нарастващото ми вълнение... Здравият разум, който казваше: „Стига глупости, нали това е онази, която те заряза преди години? Как можеш да ѝ вярваш? Каквото и да каже, веднага трябва да откажеш“, все още стоеше на барикадата. Но дори да стигаше само една дума на отрицание, тя не можеше да се отрони от устата ми.

– Ще приготвя любимата ти лазаня – нерешителността ми я беше направила по-настойчива. – С нея ще отворим ароматно вино както преди...

Както преди... Настръхвайки, си спомних как се любехме следобедите в слънчевия ми кабинет в дома на „Шевки паша“. Усетих в устата си устните ѝ с дъх на мента, лекия ѝ дъх, тихия шепот... Гласът ѝ още отсега беше загубил металическия си тембър, беше станал гальовен, почти мъркаш. Вече нямаше скрито-покрито, явно флиртуваше с мен. И въпреки съпротивата на логиката поведението ѝ срещаше отговорност. Колкото и да се противеше здравият разум, вълните, които прииждаха в душата ми, вече теглеха волята ми към нея. Ами като заповяда царят, робът може ли да се противопостави?

– На същото място ли живееш? – попитах, за да не кажа „идвам веднага“. Като че ли това залъгване щеше да промени

факта, че щом мръдне пръст, веднага се затичвам към нея. Не, вече се налагаше да забравя гордостта. Човек не може да избяга от себе си. Какво да правя, като съм си такъв. Вероятно липсата на вълнение, когато чух гласа ѝ, е някакъв друг индикатор за стреса. Истината беше налице; станеше ли дума за Нюзхет, се превръщах в нерешителна, безволева, беззащитна и нещастна твар. Тогава какъв смисъл имаше да упорствам и да си причинявам страдание? Чудно, като си помислих това, ми полекна. Естествено, такъв съм си. Трябваше да си простя и да разбера, да се помиря със себе си. Без повече преструвки попитах отново:

– В сградата на улица „Ханъмефенди“ ли?

– Да, блокът „Сахтиян“*... Същност не съм много спокойна тук... Сезгин иска да продаде жилището.

Сред мъглата изплува приятното лице на къдрокос момък.

– Онова синеокото момче ли?

– Да, но вече не е така сладък... Сезгин стана алчен... – гласът ѝ беше уморен и отегчен. – Всеки ден спорим... Разбираш, че положението е сложно. Както и да е, като дойдеш, ще поговорим... Хайде, не закъснявай... А имам и изненада за теб.

– Добре, няма да закъснея... – това дали го казах или не? Не знам, единствено си спомням, че затворих телефона набързо заради познатия натиск в ума ми, чувайки изненадващите ѝ думи. Понеже знаех прекрасно, че онзи тайнствен шепот в дълбините на мозъка ми бързо ще се превърне в страдание, после ще обхване всички клетки на тялото ми и ще потопа същността ми в бездънната пропаст на ужасяващ мрак като в празна орехова черупка.

---

* В Турция блоковете са наименувани на собственика или на предприемача.
– Б. пр.

2

*„Мъж, чийто срок на годност е изтекъл
като дрехите на гърба му“*

Събудих се, сякаш някой ме викаше... Когато дойдох на себе си, още бях в мрака. Онова познато бучене в ушите, телесното отпускане... Съзнанието ми беше освободено от невидимия товар на волята, пак бях опиянен от дълбоко спокойствие... Като свободен вятър бродех в лабиринта с размити граници... Огледах се и ми се зави свят. Потърсих за какво да се хвана, за да не падна, дясната ми ръка напипа дървен парапет. Отнякъде се процеждаше снежна светлина. Намирах се в стар блок, на голямо мраморно стълбище...

Отново опитах да се огледам; струваше ми се познато, но не си спомнях. Тук някъде трябваше да има електрически ключ. Не се затрудних с намирането му, беше отдясно на полуотворената метална врата. Без да обръщам внимание на продължаващото виене на свят, слязох по стълбите и натиснах ключа на стената. И когато червеникавожълтата светлина на бледата лампа на тавана освети мръсните стени на отдавна небоядисаната сграда и дървения асансьор, се сетих: бях в блока „Сахтиян“. Може би най-старата сграда в квартала, построена от дядото на Нюзхет.

Това ми се случваше за трети път. Оказвах се някъде часове след загуба на съзнание. Единственото, в което бях сигурен, беше връзката на местата, където се озовавах с лицата, причинили загубата ми на памет. Съвършено неизвестно беше какво се е случило в това време. Нямах нито образ, нито звук, нито мирис... В паметта ми липсваше спомен за извършеното от мен през този период.

Шазие, с която живеехме в един блок – братовчедка и добър психиатър, – казваше: „Мога да разбера какво ти се е случило, като те хипнотизирам“, но аз категорично отказвах, страхувайки се от излизането наяве на подсъзнанието ми, в чиито дълбини не знаех какво се крие. Пък и това не ми се случваше толкова често.

Първата криза ме връхлетя месец след като Нюзхет ме напусна, тоест преди двайсет и една години и повече... Усетих онова бучене, както си седях в университетския ми кабинет, и приблизително след два часа се свестих в мавзолея на султан Мехмед Завоевателя, пред саркофага му. Сигурно съм вярвал, че мога да се освободя от Нюзхет, ако се концентрирам върху Завоевателя. По принципа да впрегнеш съзнанието си в работа, ако искаш да забравиш любовта... Втората криза беше след десет години, на петия ден от смъртта на майка ми. Намерих се посред нощ в гаровия ресторант на Хайдарпаша*. До мен стоеше възрастна проститутка с размазан грим... Галех изрусените ѝ коси. По лицето ѝ беше изписано презрение към света. Нямах представа кога, къде и как съм я намерил. Последното, което си спомнях, беше снимка на майка ми от младини. Майка ми се усмихваше в обектива под кривата магнолия в двора на къщата ни, облечена в рокля на цветя с буфан ръкави. Гледайки блесналото ѝ младо лице, си бях помислил колко прилича на Нюзхет и после – край.

„Дисоциативна фуга – беше казала Шазие. – Нещо като временна амнезия. Вероятно изпадаш в нея при прекалено травмиращи събития.“

Сигурно беше права, и в двата случая бях загубил много скъпи хора. Любимата ме беше изоставила, заминавайки на хиляди километри, а мама, както казва поетът, беше изчезнала в хоризонта на невъзвратимата нощ... Тези случки бяха тежки, отколкото можех да понеса. Добре, но как да обясним днешната загуба на памет? Тъжна случка ли беше завръщането

---

* Квартал в Истанбул. – Б. пр.

на Нюзхет? Не, но беше шокираща. Тоест не беше от значение дали събитията носят печал или щастие, радост или болка; каквато и да беше причината, загубата на памет се дължеше на тоталното объркване на съзнанието ми.

Обзелият ме от нахлуващия през откритата желязна врата хладен вятър прочисти мислите ми. Сигурно бях дошъл да се видя с Нюзхет, както обещах по телефона. И в това нямаше нищо странно; е, добре щеше да е да можех да си спомня как съм излязъл от къщи, как съм стигнал от Бахарию до Кадъкьой, кога съм се качил на корабчето и как съм отишъл от Каракьой до Шишли... Както и да е, беше станало... Погледнах наследения от баща ми ръчен седефен часовник с пожълтляло стъкло: беше 19:40. Време за вечеря... Ако го бях планирал, когато умът ми си беше на мястото, щях да избира приблизително този час да пристигна в дома на Нюзхет.

Как ли изглеждах? Изведнъж се уплаших. Веднага се огледах. Под палтото с цвят на мръсна мъгла бях сложил тъмносиво сако с бледосиня риза отдолу, не бях пропуснал и тъмновишневата вратовръзка, бях обул черен панталон. Макар и летните черни мокасини да не подхождаха много на снежното време, все пак си отиваха и тъкмо се успокоих, когато опипах брадата си. Въпреки бръсненето сутринта усетих с върховете на пръстите наболите остри косми. Ух, това не беше добре. Нюзхет щеше да си помисли, че не я уважавам. Тръгнах към почтително очакващия ме насреща дървен асансьор, за да разбера колко сериозно е положението. Ако не ме лъжеше паметта, в това древно превозно средство имаше голямо огледало. Да, достопочтеното огледало, което въпреки отчасти олющения емайл отразяваше почти вярно външността на оглеждащия се в него, ме посрещна в асансьора. Лицето ми имаше странно изражение; очите с цвят на мед с избледнял, но спокоен отблясък и леката сянка от брадата ми придаваха дервишка небрежност. Един не много академичен непукизъм и безгрижност...

Ето това усещане, колкото и негативизъм да съдържа, правеше всичко незначително и ме изпълваше с увереност.

С нея натиснах третия от долу на горе от подредените вертикално до вратата черни бутони. Асансьорът подскочи като епилептик; ух, май ще трябва да повървя, затюхках се, но той потрепери и бавно тръгна нагоре. С потеглянето на пенсионера асансьор се чу неприятен звук от шахтата... Механично скърцане от навиването на стоманен кабел около желязна макара, напомнящо за годините на самотност и изоставеност. Металически звук, който по свой начин показваше, че дърпащото нагоре тази симпатична дървена кутия устройство вече работи трудно и е към края си. Странно, обаче този неприятен звук, може би най-чужд на човешките усещания, отключи в съзнанието ми горещ спомен за Нюзхет.

Трябва да беше юни, защото ароматът на младата липа от улицата стигаше до асансьора. Беше след вечеря, слизахме, не се качвахме. Бяхме канени от госпожа Семиха, майката на Нюзхет. Първата официална вечеря след толкова години. Не да се запознаем, тя вече знаеше достатъчно за мен. Но вдовицата искаше да каже на човека, живеещ толкова дълго с единствената ѝ дъщеря, че стига вече, нещата трябва да се приемат сериозно. Що се отнасяше до мен, още утре бих се оженил за Нюзхет, но последното, което би помислила откачената ми любима, беше да стане съпруга някому. А може още оттогава да е планирала да ме зареже и да замине. Както и да е, та след тази вечеря – пропита с уважение и по време на която аз бях изключително възпитан както винаги и изискан повече от необходимото – се качихме в асансьора, Нюзхет се нахвърли върху ми и рече: „Целуни ме.“

Смаяно се отдръгнах, понеже изобщо не очаквах това. Но нямаше място за отстъпление и опрях гръб в огледалото с още неолущен тогава емейл. Не, не го правеше, за да ме засрами – а иначе изпитваше страховтно удоволствие да засрами старомодния си любим на най-невероятни места. Очите ѝ блесяха диво, лицето ѝ се беше изопнало, ноздрите ѝ потръпваха от страст. Като забеляза тъпото ми изражение, се притисна до мен и повтори: „Хайде, глупчо, целуни ме, асансьорът ще спре всеки момент.“

Ако беше само за целувка, щях да го направя, но циничният ѝ син поглед и липовият аромат в асансьора показваха, че ще последва и друго. Докато се колебаех, тя силно ме придърпа към себе си. Дори не успях да се противопоставя. Ако на партера брат ѝ Суат не чакаше асансьора, тази малка кабина щеше непременно да разбере как двама души се любят на крак... Когато Суат ме видя да излизам от вратата на асансьора червен като рак и със смутен поглед, схвана, макар и не напълно, положението, свъси светлокестенявите си вежди и скастри сестра си:

– Вече е късно. Къде си тръгнала по това време?

На Нюзхет изобщо не ѝ пукаше.

– Идвам – отговори кратко. – Ще изпратя Мющак до маршрутката и се връщам.

Сякаш тя беше мъжът, а аз – девойката, която трябваше да пази и да не оставя сама по улиците нощем.

Усетих как страните ми пламват, а навън валеше сняг, в асансьора беше студено, по краката ми лазеха ситни тръпки. Ами ако Нюзхет ме видеше такъв? С почервеняло лице, с тази срамежлива руменина върху повяхналата кожа, която наболата брада не можеше да прикрие. Бях надхвърлил шейсетте, но не се бях отървал от чувството за свян. Как ли щеше да ми се подиграва Нюзхет за това.

– Като че дете се крие в това огромно тяло... Ами порасни вече, де... – и като се намръщих, взе да се подмазва. – Майтап, бе... Ама и ти си едно галено дете, Мющак... – и се гушна се в мен. – Млади сме още... Кому ще навреди малко непристойност?

Не само сега, още тогава знаех, че е права. А и ми харесваше съпротивата ѝ срещу тази срамежливост. Не само ми харесваше, но и ме замайваше. Когато се разделихме и се прибрах къщи, часове наред не можех да се отърва от това странно вълнение. Може би заради това се влюбих в нея; защото спокойно можеше да извърши онова, което потисках. И то подстрекащо. Направо предизвикателно... Най-интересното беше как

Нюзхет, толкова наслаждаваща се на живота, нежелаеща да изпусне и миг от него, беше станала толкова успешен учен. Тя го свързваше с дисциплината в немската гимназия. Развлечението си е развлечение, работата – работа.

– Важна е концентрацията, Мющак, да се концентрираш в онова, което вършиш.

И един ден беше престанала да се концентрира върху мен. Други неща привлякоха вниманието ѝ, отвъдокеански... Нов свят, нов университет, нов любим... Джери беше името на новия ѝ любим, впоследствие и съпруг. Десет години по-млад от нея и дванайсет от мен. Грозен според мен. Не мислете, че го клеветя, аз също не съм много красив. Искам да кажа, че красивците не будеха интереса на Нюзхет. Но с Джери имахме нещо общо – и двамата бяхме достатъчно едри, та да се справим със средна мечка.

Джери беше арт историк. На снимката изглеждаше предизвикателно. С тъмнокафяво кожено яке, жълта риза и червено фишу около врата. Тъмнорижава, сякаш кърносана коса, дързък поглед в светлите очи и натрапчива усмивка, лепната на голяма уста под огромния нос... Не го предавам така негативно от ревност; точно такава беше снимката му в лондонското издание на списание за изкуство. Но Нюзхет го беше обикнала. Точно както мен... Може би и повече... И ако не повече, защо се беше омъжила за него? Дума дори не отвори за брак с мен. Майка ѝ споменала това. Защото целта на онази вечеря, когато се нахвърли върху ми в асансьора, беше точно това. Но Нюзхет нито тогава, нито по-късно засегна темата. И защо ли да го прави, защо да се омъжва за някой, дето се срамува от целувка в асансьор. Ако тогава в асансьора беше Джери на мое място, да поеме вулгарно в голямата си уста винаги ухаещите на мента малки устни на Нюзхет... Без да му дреме, че любовницата му е десет години по-възрастна, а може би точно защото това му харесваше, да я облегне на огледалото, без да се интересува от батко Суат, чакащ като крепостен пазач долу на асансьорната врата, нито от смръщените вежди на баткото, който не пееше

пред сестра си... Може би шеше да спре асансьора между етажите... И с огромния си език сред малките устни на Нюзхет...

Усетих, че се разтрисам; дали пристигнах, асансьорът ли спря? Не, асансьорът не беше спрял, проблемът беше в мен. Цялото ми тяло се тресеше от напрежение, от ревност и малоченност. Дали пак не започваше криза? Опитах се да дишам дълбоко. И докато вдишвах, погледът ми отново се плъзна към огледалото с олющен емайл.

Мющак в огледалото си беше същият; уморен, възрастен, отегчен, но в изражението имаше нещо различно – спокойствието в погледа беше изчезнало. Изразът в очите вече беше друг; луд човек, гледащ с омраза, гняв и злост. Не можех да се явя пред Нюзхет в този вид. Извърнах очи от огледалото, сякаш ако не се гледах, душевното ми състояние щеше да се промени. Опитах да се отърся от Джери, който все още владееше съзнанието ми, от онова, което би сторил на Нюзхет и от разликата помежду ни. Но още преди да залича образа му от прозрачната завеса на съзнанието си, асансьорът, също както преди да тръгне нагоре, се разтърси и спря...

Мина ми през ум да натисна бутона за партера и да слеза надолу. Да слеза и бързо да избягам от този блок. Без да ме види някой, без дума да кажа, сякаш никога не съм разговарял с Нюзхет, не съм приемал поканата ѝ... Всъщност това щеше да бъде типично за мен. Може би не го направих, защото вече исках да променя оставяното у всички впечатление за смирен, въздържан, безвреден човечец. Толкова ми беше писнало от пренебрегване на желанията, от навика да не изпълнявам логичните си решения, от поведението на мекотело, че усетих как е време да спра. Да, да става, каквото ще. Вече трябваше да се изправа пред Нюзхет и чувствата си към нея. Отдавна беше отминала епохата на излишна вежливост и фалшиво уважение, вече трябваше да се сблъскам с голата действителност... Дали? Така беше, за моя изненада самовнушението беше свършило работата си; сякаш напрежението се беше процедило през летните обувки и се беше оттекло в напълно потъмнелия тъмно-

кафяв шперплатов под на древния асансьор. Да, вече бях много по-добре. Така с подобро душевно състояние излязох от дървения асансьор, капнал от носенето на стари спомени.

Щом излязох от асансьора, видях светлокафявата дървена врата, оставена отворена като грешен отговор на грешно зададен въпрос. Не се изненадах, че е отворена, обърках се от близостта ѝ до асансьора. Сякаш трябваше да бъде някъде по-далеч. След като преодолях първоначалното объркване, съзнанието ми беше обсебено от полуотворената врата. Дали Нюзхет не беше излязла? Къде? До магазина или близкото бистро... Как се казваше продавачът? Някакво особено име. Да, Наил Дилли*... Правеше най-вкусните сандвичи с език и кашкавал в Истанбул. Нюзхет си умираше за тях... Когато техните отиваха през горещите летни дни на вилата в Бююкада**, сиреч когато оставахме сами в апартамента, ми заръчваше с усмивка: „Иди при Дилли и вземи от ония езици.“ Естествено с бира „Текел“ към тях... Нюзхет си падаше по тази бира... Било навик от баща ѝ. Покойният господин Фехим, един от директорите в Земеделска банка, много харесвал тази бира – държавен монопол... Естествено, ракията „Клуб“ преди това... Тайната на бирата „Текел“...

Внезапно забелязах, че ръцете ми са празни. Идвах да видя любимата си след толкова години, но не носех нито букет, нито бутилка вино. Не само при най-важния човек в живота ви, при когото и да било не се ходеше на вечеря с празни ръце. Помислих да се върна и да купя нещо. Но какво щях да обяснявам, ако се сблъсках с Нюзхет? Не ми се сърди, но след като ме напусна, пипах някаква болест, наречена „дисоциативна фуга“, и не мога да си спомня какво съм правил през последните часове, след разговора ни по телефона отново изпаднах в криза, а като се свестих, бях в блока ти, та заради това не донесох дори кутия бонбони, ли щях да ѝ кажа? Може би някой ден трябваше да ѝ обясня положението, но това не биваше да се случи на първата среща, наред улицата или по стълбите на блока. Зато-

---

* Дил на турски означава език. – Б. пр.

** Големият от Принцовите острови. – Б. пр.

ва избрах да вляза, макар и с празни ръце. Все пак не забравих да натисна звънеца преди това. Той зазвъня пронизително, но никой не отговори. Звъннах втори път, като задържах пръста си по-дълго върху белия бутон. Не, Нюзхет май наистина беше излязла или отишла при племенника си Сезгин. Добре де, какво да правя сега пред вратата? След кратко колебание побутнах с пръст светлокафявото дърво. Вратата със скърцане се отвори към малко антре. Боядисаните преди бог знае колко години в бяло стени бяха много замърсени, станали почти сиви. На портмантото отдясно висеше светлозелено дамско манто, на съседната закачалка – тъмнокафява жилетка. Любимите цветове на Нюзхет... Когато видях дрехите на бившата си любима, лицето ѝ внезапно изплува пред мен. И тъкмо щях да се упрекна несправедливо, че ми се привижда и наяве, когато забелязах, че лицето насреща ми не е привидение, а от отворената докрай врата на всекидневната настойчиво ме гледа Нюзхет. Царицата на сърцето, ума и душата ми седеше и ме гледаше. Първо се сепнах, после опитах да се усмихна. Да срещнеш след години човек, в когото си бил влюбен... Сложно – откъдето и да го погледнеш. Състоянието на Нюзхет сигурно беше същото, защото ме гледаше, без да проговори. Не понесох повече тишината, увеличаваща пропастта помежду ни.

– Вътре ли си – плахо потрепна гласът ми. Без да спирам, продължавайки да говоря, влязох в антрето. – Позвъних, но като не получих отговор...

Нито отговори, нито помръдна. Продължаваше да ме гледа от кадифеното кресло с цвят на шампанско зад ниската масичка, леко отметнала глава назад. Не я различавах напълно заради жълтеникавата светлина от полилея, но не отделяше очи от лицето ми, сякаш не желаше да пропусне и най-малкото ми движение. Мълчанието ѝ ме разтревожи.

– Оставила си вратата отворена – рекох и пристъпих още няколко крачки. – Помислих, че си излязла.

Продължаваше да мълчи. Отворила широко очи, сякаш не бях аз, а се опитваше да разбере кой е. Това наистина беше

странно. Действително не бях същият, когото напусна преди двайсет и една години. Косите ми побеляха, раменете ми увиснаха, напълнях. Но и тя не беше Нюзхет отпреди двайсет и една години. Можех да преценя това въпреки разстоянието помежду ни и оскъдното осветление. Беше остаряла, и то много, може би дори повече от мен. Нещо подобно на радост потрепна в мен, а би следвало да се натъжа. Но виж ти, остаряването и погрозняването ѝ пробудиха в мен скрита радост. Много грозно. Засрамах се. Ако Нюзхет разбере, щях още повече да се срамувам. Поради това продължих да говоря и влязох през отварящата се към вестибюла бяла врата, покрита с наполовина матирано стъкло.

– Добре ли си? Защо мълчиш?

Очаквах да каже: „Развълнувах се, странно е да те видя след толкова години.“ Но не, нито звук, нито раздвижване. И тогава забелязах светлината в лявата страна на шията ѝ. Отгоре хвърляше отблясък уличната лампа пред прозореца. Какво беше това? При втората ми крачка ъгълът на виждане се промени и разбрах какво отразяваше светлината: ножът за писма с туграта на Завоевателя на дръжката. В годината, когато предадохме докторските си дисертации, бях купил два такива за мен и Нюзхет. Острието, което си представях как забивам в крехката снага на Нюзхет в деня, когато ме напусна, и стотици пъти след това. Треморът, който успях да преодолее в асансьора, отново завладя тялото ми. Усетих, че ми се завива свят, устата ми пресъхна до носоглътката. Не можех да си поема дъх, доповръща ми се. Ей сега ще се строполя, мина ми през ум, но не паднах. Стоях си все така вдървен. Страхувах се да мисля да не би дошлата ми наум вероятност да се окаже истина. А Нюзхет ме гледаше все така със сините си очи, започнали да избледняват, сякаш искаше тази вероятност да бъде истина.

Не зная колко време съм престоял там; вероятно дробовете ми са заработили внезапно по рефлекс, та започнах да дишам дълбоко. Не зная на кое вдишване съм дошъл на себе си. Но и когато се свестих, не можах да отида до бившата си люби-

ма, седяща с отнетната назад глава на креслото няколко крачки по-нататък зад ниската масичка. Присвих очи, привикнали към слабата светлина, и успях единствено да се осмеля да огледам подробно. Да, детайлите бяха ужасяващи, от лявата страна на шията на Нюзхет, седнала в креслото до масичката с кана върху нея и наполовина пълна чаша вода, беше забит нож за писма.

И все пак, докато не видях кръвта, не бях сигурен с какво се сблъскам. Стената от лявата страна на Нюзхет беше алено-червена. Бликналата от тънката ѝ дълга шия кръв беше боядисала с цвета си сватбената снимка на госпожа Семиха и господин Фехим. Същата участ беше постигнала дървеното дюшеме между стената и Нюзхет. После кръвотечението се е забавило, но кръвта е продължила да тече. Процедила се надолу от шията на Нюзхет, обагрила в червено лявата страна на бялата ѝ блуза и оставила малко тъмно петно там, където пръстите ѝ са докоснали гърдите. И тогава проумях действителността: Нюзхет беше мъртва. Някой безмилостно я беше намушкал. Кой обаче? Внезапно потръпнах като от удар в гърба. Едно тихо „Ах!“ се отрони от устните ми; ни повече, ни по-малко, само „Ах!“.